

Spis treści

Spis ważniejszych akronimów	7
1. Wstęp	9
2. Określenie i podział mikrosensorów gazów	11
Literatura	12
3. Rozwój technologii sensorów gazów	14
3.1. Materiały czułe chemicznie jako warstwy receptorowe	15
3.2. Mikrosensory na podłożu ceramicznym	15
3.3. Wpływ technologii LTCC	18
3.4. Podsumowanie	23
Literatura	24
4. Wpływ technologii mikromechanicznej na miniaturyzację sensorów	25
4.1. Elementy technologii mikromechanicznej.....	25
4.2. Mikromechaniczne podłoża dla sensorów gazów.....	28
4.3. Wybrane przykłady mikromechanicznych sensorów gazów	33
4.4. Mikromechaniczne sensory gazów wytwarzane w kraju.....	34
4.4.1. Technologia zintegrowanej membrany krzemowej.....	35
4.4.2. Naniesienie warstwy gazoczułej i montaż końcowy.....	37
Literatura	38
5. Półprzewodnikowe rezystancyjne sensory gazów	40
5.1. Wstęp	40
5.2. Rezystancyjne elementy gazoczułe o praktycznym znaczeniu	43
5.3. Podstawowe technologie elementu gazoczułego	43
5.3.1. Kryształy i warstwy epitaksjalne	43
5.3.2. Materiały ceramiczne i warstwy grube	44
5.3.3. Cienkie warstwy polikrystaliczne	45
5.4. Zjawiska termiczne w strukturze mikrosensora.....	47
5.4.1. Procesy wymiany ciepła.....	48
5.4.2. Symulacyjne badania rozkładu temperatury w mikrosensorze.....	50
5.5. Przewodnictwo elektryczne półprzewodników tlenkowych.....	53
5.5.1. Model barierowy	53
5.5.1.1. Dynamika oddziaływania z atmosferą gazową i jej wpływ na przewodnictwo.....	55

5.5.2. Wpływ mikrostruktury, model płaskich pasm	57
5.5.3. Wpływ domieszkowania na przewodnictwo.....	59
5.5.4. Proces dyfuzji gazu do warstwy sensorowej.....	61
5.6. Charakterystyki statyczne i dynamiczne sensorów cienkowsarstwowych.....	64
Literatura.....	68
6. Pomiary podstawowych parametrów sensorów rezystancyjnych	72
6.1. Pomiary laboratoryjne.....	72
6.1.1. Instalacja gazowa i komory pomiarowe.....	73
6.1.2. Układy pomiarowe z wybranym trybem zasilania grzejnika sensora	74
6.2. Pomiary czułości w warunkach eksploatacyjnych.....	76
6.3. Standaryzacja sensorów gazów.....	81
Literatura.....	83
7. Półprzewodnikowe struktury polowe jako mikrosensory gazów	85
7.1. Tranzystory polowe.....	85
7.1.1. Tranzystory krzemowe z ciągłą bramką.....	86
7.1.2. Tranzystory polowe z ultracienką bramką metalową (TMOS).....	88
7.2. Kondensatory MISCAP	89
7.3. Diody Schottky'ego	90
7.4. Wybrane struktury polowych sensorów gazów	94
7.5. Pomiary z wykorzystaniem struktur polowych.....	96
Literatura.....	98
8. Sensory kalorymetryczne	100
8.1. Sensory katalityczne	100
8.1.1. Efekty termiczne	101
8.1.2. Pomiary z użyciem pelistorów	102
8.1.3. Sensory mikrokatalityczne	104
8.2. Sensory termokonduktometryczne (katarometry).....	105
8.2.1. Działanie sensora	106
8.2.2. Detektor termokonduktometryczny w technologii MEMS.....	107
8.2.3. Sensory kalorymetryczne w detekcji metanu.....	109
Literatura.....	110
9. Sensory z falą akustyczną.....	112
9.1. Wstęp	112
9.2. Sensory z wykorzystaniem fal objętościowych BAW (mikrowagi)	112
9.2.1. Zarys teorii rezonatora kwarcowego.....	113
9.2.2. Sensor gazu oparty na rezonatorze kwarcowym.....	115
9.3. Sensory z akustyczną falą powierzchniową SAW	117
9.3.1. Akustyczne fale powierzchniowe	117
9.3.2. Linie opóźniające i rezonatory	119
9.3.3. Detekcja gazów z użyciem sensorów z akustyczną falą powierzchniową.....	121
Literatura.....	125

10. Sensory elektrochemiczne	127
10.1. Wstęp	127
10.2. Sensory potencjometryczne z elektrolitem stałym	128
10.2.1. Podstawy teoretyczne zjawiska	129
10.2.2. Techniczna realizacja sensorów potencjometrycznych	130
10.2.2.1. Tlenowa sonda lambda	131
10.2.2.2. Potencjometryczne struktury cienkowarstwowe	132
10.3. Sensory amperometryczne z elektrolitem stałym	134
10.3.1. Mikrostruktury cienkowarstwowe	137
10.4. Sensory typu ogniwo paliwowe	138
Literatura	138
11. Sensory optyczne	140
11.1. Wstęp	140
11.2. Podstawy przetwarzania optycznego	141
11.2.1. Odbicie i załamanie światła	142
11.2.2. Rozpraszanie światła	145
11.2.3. Absorpcja	146
11.2.4. Interferencja	150
11.2.5. Fluorescencja	152
11.3. Falowody i światłowody w technice sensorowej	154
11.3.1. Typy światłowodów	155
11.3.2. Fale zanikające	157
11.3.3. Rodzaje sensorów światłowodowych	158
11.4. Wybrane przykłady optycznych sensorów gazów	160
Literatura	165
12. Problem selektywności, rozpoznawanie wzorca i analiza wieloskładnikowa	167
12.1. Wstęp	167
12.1. Obróbka wstępna danych i ekstrakcja cech	168
12.3. Analiza danych z wykorzystaniem procedur matematycznych	169
12.3.1. Tabelaryzacja	169
12.3.2. Metody iteracyjne	170
12.3.3. Aproksymacja funkcji kalibracyjnych	170
12.4. Analiza z użyciem metod statystycznych	171
12.4.1. Analiza głównych składowych PCA	171
12.4.2. Analiza klastrów CA	175
12.5. Analiza z wykorzystaniem metod sztucznej inteligencji	177
12.5.1. Sieci neuronowe w analizie gazów	177
12.5.1.1. Ilustracja wykorzystania sieci neuronowych do analizy składu mieszaniny gazowej	181
12.5.2. Metody logiki rozmytej i algorytmy genetyczne	185
12.5.1.2. Ilustracja wykorzystania procedur typu <i>geno-fuzzy</i> w technice sensorowej	190

12.6 Nos elektroniczny	193
12.6.1. Działanie nosa elektronicznego	194
12.6.2. Stan aktualny i przyszłość rozwoju technologii nosa elektronicznego	196
Literatura	198
13. Moduły i mikrosystemy pomiarowe gazów	201
13.1. Moduł z wykorzystaniem tablicy danych LUT	201
13.2. Moduł pomiarowy z sensorami o aproksymowanych charakterystykach	204
13.3. Mikrosystemy z sensorami gazów	206
Literatura	208
14. Przyszłość rozwoju mikrosensorów gazów	210
Literatura	211
Dodatek A. Stany powierzchniowe	212
Literatura	213
Dodatek B. Zarys teorii efektu polowego w odniesieniu do detektorów gazów	214
B.1. Kondensatory MOS	214
B.1.1. Wzbogacenie	214
B.1.2. Zubożenie	215
B.1.3. Inwersja	216
B.1.4. Zmiany pojemności kondensatora MOS	217
B.2. Tranzystor MOS	219
B.2.1. Napięcie progowe	219
B.2.2. Prąd tranzystora MOS	221
Literatura	222